

บทที่ 4

ลักษณะการท่องเที่ยวในพื้นที่อัมพวา

การศึกษาลักษณะการท่องเที่ยวในพื้นที่อัมพวา ผู้ศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสังเกตภาคสนาม (Field observation) ในรายละเอียดตามหัวข้อดังต่อไปนี้

4.1 ประวัติความเป็นมาของการท่องเที่ยวในพื้นที่อัมพวา

4.2 ปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวของชุมชนอัมพวา

4.2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

4.2.2 ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ และการเดินทางภายใน

ชุมชน

4.2.3 การประชาสัมพันธ์

4.3 โครงสร้างของนักท่องเที่ยว

4.4 ลักษณะการท่องเที่ยว

4.5 ปัญหาการท่องเที่ยวในพื้นที่อัมพวา

4.6 สรุปการท่องเที่ยวภายในพื้นที่อัมพวา

4.1 ประวัติความเป็นมาของการท่องเที่ยวในพื้นที่อัมพวา

จากแนวความคิดการพัฒนาชุมชนของท่านนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา ร้อยโท พิชโรดม อุณสุวรรณ ที่ต้องการพัฒนาชุมชนอัมพวา ซึ่งทางเทศบาลตำบลอัมพวาได้เห็นถึงศักยภาพของพื้นที่แห่งนี้ คือ ชุมชนอัมพวาเป็นสถานที่พระราชสมภพของพระมหากษัตริย์ และพระราชินีต้นมหาจักรีบรมราชวงศ์หลายพระองค์ ประกอบกับที่ตั้งของชุมชนตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีคลองหลายสายไหลผ่าน มีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในดิน ส่งผลให้ชาวชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก อาคารบ้านเรือน เรือนแถวของชุมชนตั้งอยู่ริมน้ำที่ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนริมน้ำดั้งเดิม วัดวาอารามและสถานที่อีกหลายแห่งที่มีประวัติศาสตร์ที่สำคัญ รูปแบบของอาคาร และวัตถุต่างๆ ที่มีคุณค่า ซึ่งเป็นศักยภาพที่สามารถดึงดูดให้ผู้คนที่สนใจในวัฒนธรรมชุมชนริมน้ำ หรือต้องการมาพักผ่อนสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่เกิดจากความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์ มาท่องเที่ยว เยี่ยมชม ในพื้นที่แห่งนี้ได้ เทศบาลตำบลอัมพวาจึงให้การท่องเที่ยวมาเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนแทนการเป็นแหล่งอุตสาหกรรม (รายงานประกอบวิชา การพัฒนาเมืองและการวางแผน, 2549) เพื่อพัฒนาสภาพเศรษฐกิจของชุมชนอัมพวา ซึ่ง

ส่งผลให้ชุมชนอัมพวาเป็นเมืองที่มีชีวิต มีวิถีชาวน้ำดังเช่นชุมชนในอดีต โดยชาวชุมชนอัมพวามีรายได้จากการประกอบอาชีพที่ชาวชุมชนเป็นเจ้าของกิจการ และผู้ที่ย้ายไปอยู่ที่แห่งอื่นกลับมาประกอบอาชีพสร้างรายได้อยู่ที่แห่งนี้

การดำเนินการด้านต่างๆที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนอัมพวา เป็นผลมาจากการเข้ามาดำเนินการพัฒนาชุมชนอัมพวาของหน่วยงานภาคต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับทางชุมชนในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูชุมชนอัมพวา โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

การดำเนินการด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนอัมพวา โดยทางคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เริ่มเข้ามาศึกษาวิจัย และทำงานด้านวิชาการร่วมกับชุมชนอัมพวา ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 และจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนอัมพวา โดยความร่วมมือของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ดำเนินโครงการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม แม่น้ำ คู คลองในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำภาคตะวันตกเมื่อปี พ.ศ.2544 และกองทุนสิ่งแวดล้อมดำเนินโครงการนำร่องเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมคลองอัมพวาเมื่อปี พ.ศ.2545 การดำเนินโครงการสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมพื้นที่ริมคลองอัมพวา ร่วมกับสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของประเทศเดนมาร์ก (DANIDA) ในขั้นตอนการดำเนินการได้จัดพิมพ์แผนที่สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม เผยแพร่ประวัติศาสตร์ พัฒนาการของชุมชน สถาปัตยกรรม การใช้ประโยชน์อาคาร สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม องค์ประกอบและภูมิทัศน์ของชุมชนสำคัญ 20 แห่งในจังหวัดสมุทรสงคราม รวมถึงรายงานแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนอัมพวา แสดงรายละเอียดระดับชุมชน และจัดทำโครงการสาธิต ซึ่งเป็นมาตรการให้สิ่งจูงใจให้ท้องถิ่นเข้าร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ทั้งนี้รัฐบาลเดนมาร์กโดยสำนักงานให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของประเทศเดนมาร์ก (DANIDA) ให้การสนับสนุนการซ่อมแซมอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม โดยจ่ายเงินสมทบ ร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่าย โดยมีการตรวจสอบความเสียหายของอาคารที่อยู่ภายใต้เกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งมีสำนักงานเทศบาลตำบลอัมพวา เป็นอาคารสร้างด้วยไม้อายุกว่า 100 ปี รวมถึงพื้นที่สาธารณะริมคลองอัมพวาภายใต้การดูแลของสำนักงานเทศบาลตำบลอัมพวา ห้องแถวไม้ของมูลนิธิชัยพัฒนา จำนวน 4 คูหา ซึ่งทางคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับเทศบาลตำบลอัมพวาแบ่งใช้ห้องแถวจำนวน 2 คูหาเป็นศูนย์ข้อมูลชุมชนอัมพวา โดยเป็นสถานที่รวบรวม จัดแสดง และเผยแพร่ข้อมูลของชุมชนอัมพวา ภายในศูนย์จัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติของชุมชนอัมพวา ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และจำหน่ายของที่ระลึกเกี่ยวกับชุมชนอัมพวา

ภาพที่ 4.1: ภาพแสดงส่วนต่างๆ ภายในศูนย์ข้อมูลชุมชนอัมพวา

ที่มา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, 2549: 41

อาคารไม้ของชาวบ้าน จำนวน 14 หลัง ที่ได้รับการซ่อมแซมเสร็จในเดือนมีนาคม ปี 2548 ที่ผ่านมา ซึ่งโครงการสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม พื้นที่ริมคลองอัมพวา (Thailand Cultural Environment Project: Amphawa Community) ได้รับรางวัลชมเชย (Honourable Mention) ด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม จากองค์การยูเนสโก ภาคพื้นทวีปเอเชียแปซิฟิก ประจำปี 2551 (UNESCO Asia-Pacific Heritage Award) ด้วย

โครงการอัมพวา ชัยพัฒนานุรักษ์ เป็นโครงการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนานำที่ดินที่คุณประยงค์ นาคะวะรังค์ ได้น้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินประกอบด้วย สวนผลไม้ เรือนแถวไม้ริมคลองอัมพวาและบ้านพักอาศัย จำนวน 5 แปลง พื้นที่รวม 21 ไร่ 12 ตารางวา ในตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามมาดำเนินการพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอัมพวา ซึ่งทางสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนาได้ดำเนินการจัดแบ่งพื้นที่ โดยส่วนแรกจัดให้เป็นบ้านพักอาศัยผสมกับสวนมะพร้าว เป็นแปลงที่ดินด้านหลังสุด ส่วนที่สองใช้สวนผลไม้เป็นพื้นที่สวนสาธิตการเกษตร ซึ่งเก็บรักษาให้อยู่ในสภาพเดิม มีผลไม้หลากหลายชนิดเช่น ลิ้นจี่ ลำไย มะพร้าว ใช้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการเกษตรระหว่าง นักวิชาการเกษตร เกษตรกรชาวสวน และผู้ที่สนใจ ส่วนที่สามอาคารเรือนแถวริมน้ำ ซึ่งทางสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนาได้จัดแบ่งเรือนแถวออกเป็น ร้านกาแฟโบราณชานชาลา จำหน่ายเครื่องดื่ม ชา กาแฟ น้ำอัดลม น้ำสมุนไพร น้ำแข็งไส ขนมปังปิ้งและเนือง ของที่ระลึกโดยเจ้าหน้าที่มูลนิธิชัยพัฒนา พร้อมทั้งเป็นศูนย์เผยแพร่กิจกรรมในโครงการ ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนอัมพวา และเป็นสถานที่ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ อาหารและขนมในชุมชน ร้านกาแฟโบราณ เปิด

ให้บริการในวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 11.00 น.-21.00 น. และจัดเป็นห้องนิทรรศการชุมชน แสดงนิทรรศการและกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนแม่กลองและอัมพวา โดยการให้ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนอัมพวา เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ความรู้ ภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ของชุมชน และส่วนที่สี่ ลานวัฒนธรรมนาคะวะ รังค์ เป็นลานอเนกประสงค์สำหรับการแสดงและกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ การ เเสวนาเชิงวิชาการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวอัมพวา และชุมชนลุ่ม แม่น้ำแม่กลอง การบรรเลงดนตรีไทย การฉายภาพยนตร์กลางคลอง และการจำหน่ายสินค้า ท้องถิ่นของอัมพวา เป็นต้น เพื่อเล่าเรื่องราวความเป็นอยู่และแสดงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนอัมพ วา และร้านค้าชุมชนอยู่ริมถนนประชาอุทิศ ใกล้สวนสาริตการเกษตรจัดเป็นร้านค้าให้ชุมชนทั้ง 10 ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลอัมพวาเช่าพื้นที่เพื่อจำหน่าย หรือจัดแสดงสินค้า เพื่อให้ชาวชุมชนได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและสร้างรายได้ นอกจากการเข้าไปมีส่วนร่วมของชาวชุมชน จากการทำงานในโครงการต่างๆ แล้ว ชาวชุมชนอัมพวาได้ดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการใช้และการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเองอีกด้วย

ภาพที่ 4.2: ภาพแสดงส่วนต่างๆ ของโครงการอัมพวา ชัยพัฒนานุรักษ์

ที่มา : การสำรวจภาคสนามระหว่างเดือนมิถุนายน 2551 – เดือนกุมภาพันธ์ 2552

การดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการใช้และการจัดการทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนอัมพวา มีดังนี้

กิจกรรมท่องเที่ยวทางน้ำ

การจัดกิจกรรมตลาดน้ำยามเย็น ซึ่งเป็นโครงการที่ทางสำนักงานเทศบาลตำบลอัมพวา และชุมชนต่างๆ ภายในพื้นที่อัมพวาร่วมกันฟื้นฟูตลาดน้ำขึ้นมา ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. 2548 โดยจัดขึ้นเป็นประจำในช่วงบ่ายของวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ รวมทั้งในวันหยุดนักขัตฤกษ์ บริเวณปากคลองอัมพวา การจัดตลาดน้ำยามเย็นเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างทางเทศบาลตำบลอัมพวา และชมรมหาบเร่แผงลอยในตลาดอัมพวาที่มีอยู่เดิม โดยการจัดกิจกรรมตลาดน้ำยามเย็นนั้นได้รับการส่งเสริม และร่วมมือจากชาวชุมชนในการดำเนินกิจกรรม

“เราจะคอยให้คำแนะนำ ปรัชษาหาหรือกับประธานชุมชน และกลุ่มพ่อค้าแม่ค้า กลุ่มผู้ให้บริการ สอดส่อง ดูแลถ้ามีการกระทำผิดใดๆจะเตือนกัน”

คุณพัฒน์ (นามสมมติ). ผู้นำชุมชน,
สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2551.

“ให้ลองทำดู ดึกกว่าจะไม่ทำ ถ้าทำแล้วไม่ประสบผลสำเร็จก็ไม่ใช่ไร ดึกว่านั่งดูเฉยๆ เพราะคิดว่าตลาดน้ำจะมีส่วนสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนให้คนในชุมชนมีงานทำ เชิดหน้าชูตาตำบล และจังหวัด”

คุณเต็ม (นามสมมติ). ผู้นำชุมชน,
สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2552.

“ใครมีฝีมือในการทำอาหารอะไร ไม่ว่าจะคาวหรือหวานก็ให้ทำมาขาย หรือใครมีฝีมือในอาชีพใดก็ทำจะได้มีรายได้ดีขึ้น”

ครูพร (นามสมมติ). รองผู้นำชุมชน,
สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2552.

การจัดกิจกรรมตลาดน้ำเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนโดยชาวชุมชนจะพายเรือ นำของมาขายประกอบไปด้วยอาหารคาวหวานมากมาย เช่น กุ้งเผา ปลาหมึกเผา ก๋วยจั๊บ ขนมจีน ผัดไทย หอยทอด ก๋วยเตี๋ยว กาแฟโบราณ เป็นต้น รวมถึงผลผลิตจากสวนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น กล้วย ส้มโอ มะพร้าว พืชผักสวนครัว ฯลฯ

การจัดเรือนำเที่ยว เป็นกิจกรรมที่ชาวชุมชนได้ดำเนินการ โดยแบ่งเป็น เรือนำเที่ยวตอนกลางวัน ซึ่งจะพานักท่องเที่ยวล่องเรือไปตามลำคลองเพื่อไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามวัดต่างๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณริมน้ำในพื้นที่ใกล้เคียงชุมชนอัมพวา และเรือนำเที่ยวตอนกลางคืน ที่จะพานักท่องเที่ยวล่องเรือไปชมบรรยากาศบ้านเรือนริมน้ำ และหิ่งห้อยที่มีอยู่ตามต้นลำพู ต้นจอก ซึ่งเป็นพืชสวนใหญ่ที่ขึ้นอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง และคลองต่างๆ ในพื้นที่อัมพวา

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมตลาดน้ำ และการจัดเรือนำเที่ยวเป็นการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนอัมพวา โดยการนำเรือ มาเป็นพาหนะในการเดินทางซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนที่ย้ายถิ่นริมน้ำ พานักท่องเที่ยวไปไหว้พระ ล่องเรือชมสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่รอบชุมชน รวมถึงสินค้าที่จำหน่ายในตลาดซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่มาเป็นวัตถุดิบในการผลิต

การใช้สถาปัตยกรรมเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

วัดและศาสนสถาน สถานที่สำคัญต่างๆ ชาวชุมชนอัมพวามีความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ภายในชุมชนจึงมีวัด โรงเรียน และศาลเจ้าอยู่หลายแห่ง รวมถึงสถานที่สำคัญอาคารที่มีอายุกว่า 100 ปี ซึ่งชาวชุมชนใช้ศาสนสถาน อาคารสำคัญๆ ไว้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปภายในและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เชิญชมโบสถ์ วิหาร ชมประติมากรรม จิตรกรรม ที่มีความงดงาม ความเก่าแก่

บ้านและเรือนแถวริมน้ำ โดยชาวชุมชนได้ปรับปรุงซ่อมแซมส่วนต่างๆ ของบ้านเรือนสภาพแวดล้อมรอบบ้านเพื่อเป็นที่พักผ่อน และสถานที่ให้เดินชม บันทึกภาพของนักท่องเที่ยว

“ที่พักตั้งอยู่ริมคลองอัมพวา เป็นห้องแถวที่ภายในแบ่งเป็นห้องพัก ห้องน้ำรวม...ชอบบรรยากาศที่เงียบ ชอบรูปแบบของอาคารบ้านเรือน”

คุณรัตน์ (นามสมมติ). นักท่องเที่ยว,
สัมภาษณ์ 22 มกราคม 2552.

“เดินชมบ้านเรือนริมน้ำ ขอบบรรยากาศริมน้ำ”

คุณตัม (นามสมมติ). นักท่องเที่ยว,
สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2552.

“เป็นบ้านพักในสวนผลไม้สงบ ชอบมาก”

คุณดาว (นามสมมติ). นักท่องเที่ยว,
สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2552.

การใช้บุคคลสำคัญเป็นผู้นำเที่ยว

ในปัจจุบันชุมชนอัมพวาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก การจัดงานต่างๆตามเทศกาลจึงได้รับความสนใจจากผู้คนที่ต้องการรู้จักอัมพวาให้มากขึ้น ทั้งประวัติศาสตร์ของพื้นที่ สภาพความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น จึงได้เชิญบุคคลสำคัญ เช่น ครูที่มีความรอบรู้ในด้านวัฒนธรรมของชุมชน มาเป็นผู้บรรยายในการจัดงานแต่ละครั้ง

“เป็นครูทางด้านภาษาไทย จึงสนใจเรื่องของประเพณี วัฒนธรรมมาเรื่อยๆ จนกระทั่งลาออกจากราชการ...ทางชาวบ้านและหน่วยราชการเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความสนใจด้านประเพณีวัฒนธรรมก็มักจะเชิญให้ไปบรรยายเกี่ยวกับประเพณีของชาวสมุทรสงครามที่เป็นประเพณีดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นประเพณีเกี่ยวกับศาสนา งานมงคลสมรส การอุปสมบท หรือประเพณีของชาวบ้านโบราณ...เมื่อเดือนกันยายน 51 พระองค์โสมเสด็จอัมพวา ทางกระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับเทศบาลตำบลอัมพวาจัดงาน กาลหนึ่ง ณ อัมพวา นคราแห่งวัฒนธรรมขึ้น โดยที่พระองค์โสมได้เสด็จมาเปิดงาน ทางกระทรวงวัฒนธรรมได้เชิญให้เป็นผู้เดินถวายเป็นทอดการเสด็จทอดพระเนตร ตั้งแต่เปิดงานตลาดอัมพวา จนถึงงานในคลองอัมพวา...แม้แต่ทางเทศบาล เมื่อมีแขกที่เป็นนักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดมาก็จะเชิญไปบรรยายให้ทราบเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนอัมพวา ของคนสมุทรสงครามและกับประเพณีต่างๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะสนใจ”

ครูพร (นามสมมติ). รองผู้นำชุมชน,
สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2552.

4.2 ปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวของชุมชนอัมพวา

4.2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

เนื่องจากชุมชนอัมพวาเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับพระบรมราชวงศ์จักรี และเป็นชุมชนริมน้ำที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐานริมน้ำได้เป็นอย่างดี ประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของการเป็นเมืองสามน้ำ ทำให้ภายในพื้นที่แห่งนี้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ ได้แก่

อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย(อุทยาน ร. 2) ซึ่งเปิดให้เข้าชมตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2530 วัดอัมพวันเจติยาราม วัดบางกะพ้อม เป็นต้น ซึ่งภายในสถานที่เหล่านี้จะมีโบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆจัดแสดงไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชม อาคารบ้านเรือน เรือชนแควไม้ริมน้ำที่ตั้งอยู่ตลอดสองฝั่งคลองยังคงรักษาเอกลักษณ์ไว้แสดงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตของชาวชุมชนร่วมกับสายน้ำมาเป็นเวลายาวนาน

ตลาดน้ำยามเย็น ซึ่งทางเทศบาลตำบลอัมพวาได้ฟื้นฟูขึ้นมาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยชาวชุมชนอัมพวาจะพายเรือนำอาหารคาว หวาน และผลผลิตที่ได้จากสวนมาขาย จัดขึ้นในช่วงเวลา 15.00-22.00 น. ทุกวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ บริเวณปากคลองอัมพวา

แม่น้ำแม่กลอง และโครงข่ายคูคลองโดยรอบชุมชน ที่ยังคงความสะอาดของแหล่งน้ำ และความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศบริเวณชายฝั่ง ก่อให้เกิดวิถีชีวิตของชาวชุมชนที่สัมพันธ์กับแม่น้ำลำคลอง เช่น การทำสวน การตกกุ้ง เป็นต้น รวมทั้งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำชนิด เช่น นก ปลา ปู และหิ่งห้อย

ทรัพยากรทางวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และทรัพยากรทางธรรมชาติที่อยู่ภายในบริเวณชุมชนอัมพวาแห่งนี้ สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมได้ตลอดทั้งปี

ภาพที่ 4.3: ภาพแสดงส่วนต่างๆ ภายในอุทยาน ร.2

ที่มา : การสำรวจภาคสนามระหว่างเดือนมิถุนายน 2551 - เดือนกุมภาพันธ์

2552

ภาพที่ 4.4: ภาพแสดงอาคารเรือนไม้ริมคลองอัมพวา

ที่มา : การสำรวจภาคสนามระหว่างเดือนมิถุนายน 2551 - เดือนกุมภาพันธ์

2552

ภาพที่ 4.5: ภาพแสดงบรรยากาศตลาดน้ำยามเย็น

ที่มา : การสำรวจภาคสนามระหว่างเดือนมิถุนายน 2551 – เดือนกุมภาพันธ์

2552

4.2.2 ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ และการเดินทางภายในชุมชน

การเดินทางเข้าถึงที่มีระยะทางไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร โดยใช้เวลาในการเดินทาง 1 ถึง 1 ชั่วโมงครึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญอีกหนึ่งประการที่ทำให้นักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันที่ต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง นิยมเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล เดินทางเข้าสู่พื้นที่ และเดินทางท่องเที่ยวภายในบริเวณชุมชนได้ แต่การเข้าไปท่องเที่ยวเพื่อชมอาคารบ้านเรือนริมน้ำหรือจับจ่ายซื้อของ ต้องใช้การเดินเท้าเข้าไป ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถใช้พื้นที่บริเวณหน้าวัดอัมพวันเจติยาราม และโรงเรียนอัมพวันวิทยาลัยที่จัดเตรียมไว้ จอดรถได้ หรือใช้บริการรถขนส่งที่ทางชุมชนอัมพวามีโครงข่าย ได้แก่

รถโดยสารระหว่างจังหวัด นักท่องเที่ยวสามารถขึ้นรถโดยสารที่สถานีขนส่งหมอชิตใหม่ ใช้เส้นทางกรุงเทพมหานคร-สมุทรสงคราม หรือขึ้นรถโดยสารที่สถานีขนส่งสายใต้ ใช้เส้นทาง

กรุงเทพมหานคร-ดำเนินสะดวก โดยจะหยุดรับส่งผู้โดยสารที่แม่กลองและชุมชนอัมพวา จากนั้นเดินทางต่อไปยังดำเนินสะดวกซึ่งเป็นสถานีปลายทาง

หรือ การเดินทางโดยรถตู้ นักท่องเที่ยวสามารถขึ้นรถได้ที่หน้าห้างโลตัส สาขาปิ่นเกล้า และบริเวณใต้ทางด่วนใกล้อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งใช้เส้นทางกรุงเทพมหานคร-สมุทรสงคราม(แม่กลอง)

และยังมีรถไฟที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้เป็นพาหนะในการเดินทางมายังจังหวัดสมุทรสงครามนี้ได้ การเดินทางโดยรถไฟ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกจากสถานีรถไฟวงเวียนใหญ่ถึงสถานีมหาชัย ให้บริการวันละ 17 เที่ยว ช่วงที่สอง จากสถานีบ้านแหลมถึงสถานีแม่กลอง ให้บริการวันละ 4 เที่ยว

นักท่องเที่ยวเมื่อลงจากรถโดยสารต่างๆ ที่เมืองแม่กลองแล้ว จะมีรถโดยสารภายในจังหวัด สาย 333 ปลายทางบางนกแขวก ผ่านวัดบางกะพ้อม เข้าอัมพวา และจุดปลายทางอยู่ที่บางนกแขวก และรถสองแถวสายโรงเจอัมพวา-แม่กลองผ่านตลาดอัมพวา และจุดปลายทางที่โรงเจอัมพวา อีกทั้งยังมีรถรับจ้างทั่วไปที่จะคอยบริการนักท่องเที่ยวจากเมืองแม่กลองมายังสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวาตามเส้นทางการเดินทางแต่ละสาย ซึ่งมีราคาแตกต่างกันไปตามระยะทางการขึ้น ลงรถโดยสารสายนั้นๆ การมีรถโดยสารให้บริการอยู่หลายทางสร้างความสะดวกและง่ายต่อการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปีอีกเช่นกัน

4.2.3 การประชาสัมพันธ์

ปัจจุบันชุมชนอัมพวาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่ง จากการนำเสนอสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชน ได้แก่ วัดวาอาราม เรือนแถวไม้ริมน้ำ วิถีชีวิตของคนในชุมชนผ่านสื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ต ดึงดูดให้ผู้สนใจเดินทางไปเยี่ยมชมและเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ชาวชุมชนได้จัดไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว

จากเดิมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังพื้นที่แห่งนี้ จะเดินทางเข้ามาเพื่อหยุดชมอุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร. 2) ซึ่งเปิดให้เข้าชมตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2530 และเดินทางต่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งอื่นนอกพื้นที่อัมพวา แต่ในช่วงปีพ.ศ.2547 เป็นต้นมา นักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาในบริเวณเทศบาลตำบลอัมพวา และหยุดพักท่องเที่ยวในพื้นที่แห่งนี้ในระยะเวลาที่มากขึ้น เนื่องจากทางเทศบาลตำบลอัมพวาได้ฟื้นฟูตลาดน้ำอัมพวาขึ้นมาอีกครั้ง เป็นตลาดน้ำยามเย็น ที่จัดขึ้นในช่วงเวลา 15.00-22.00 น. ทุกวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ รวมทั้งในวันหยุดนักขัตฤกษ์ ตรงบริเวณปากคลองอัมพวา โดยชาวชุมชนจะพายเรือนำ กุ้งเผา ปลาหมึกเผา ขนมจีน ก๋วยเตี๋ยว กาแฟโบราณ กล้วย ส้มโอ มะพร้าว ผัก

ผลไม้อื่น ๆ อีกมากมายมาขาย ซึ่งตลาดน้ำยามเย็นนี้เป็นโครงการที่ทางเทศบาลตำบลอัมพวาจัดทำขึ้นจากแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ ภายใต้แผนการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมคลองอัมพวา ซึ่งเป็นการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา พื้นฟู พัฒนาพื้นที่อัมพวาแห่งนี้ ทำให้ชาวชุมชนอัมพวาตระหนัก และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ชาวชุมชนอัมพวาที่เคยย้ายออกไปตั้งถิ่นฐานยังแหล่งอื่นเริ่มย้ายกลับเข้ามาอยู่ใหม่ เรือนแถวไม้ริมน้ำที่เสื่อมโทรมเริ่มได้รับการซ่อมแซม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมีการพัฒนาต่อเนื่องอีกมากมาย

นอกจากสื่อที่ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังอัมพวาแล้ว ยังมีกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของคณาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณาจารย์คณะจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร และกลุ่มศิลปินมีอาชีพ ได้จัดนิทรรศการศิลปะ “เรื่องราวอันงดงามที่อัมพวา” ประกอบกับการเปิดงานแสดงสินค้าสุดยอดหมู่บ้านหัตถกรรม ครั้งที่ 4 ที่อาคารชาเลนเจอร์ เมืองทองธานีโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยมีงานหลักเป็นการจัดแสดงสินค้าจากตลาดน้ำยามเย็น และเรือนแถวไม้ริมคลองที่จำลองไปแสดงในงาน เมื่อปี พ.ศ. 2548 ที่เป็นการประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบ ทำให้ชุมชนอัมพวาเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันโดยการผ่านสื่อที่ทันสมัยดังที่กล่าวไปข้างต้น

การเข้าถึงพื้นที่อย่างสะดวกและการประชาสัมพันธ์ของชุมชนอัมพวาแห่งนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจและมีความต้องการอยากสัมผัสวิถีชีวิตของผู้คนที่ดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีความหลากหลายแตกต่างไปกับวิถีชีวิตของตนเอง รวมถึงความสำคัญของชุมชนแห่งนี้ที่เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับพระบรมราชวงศ์จักรี โครงสร้างของอาคาร สถานที่สำคัญต่างๆ ล้วนบ่งบอกถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ใช้สอยที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และเป็นตัวแทนของยุคสมัยให้ผู้คนได้เข้าไปศึกษาหรือใช้เป็นตัวอย่างในการทำความเข้าใจลักษณะทั่วไปของสิ่งปลูกสร้างแต่ละยุคสมัยโดยยังคงอยู่ในสภาพเดิม ประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ จึงทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวไปยังชุมชนอัมพวาแห่งนี้

4.3 โครงสร้างของนักท่องเที่ยว

ในการศึกษาโครงสร้างของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวาแห่งนี้ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการศึกษาของ มินตรา ติรณปริญญ์ ซึ่งทำการศึกษาโครงสร้างและลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา และนำเสนอเป็นตารางไว้มาศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงโครงสร้างและลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา

ลักษณะ	รายละเอียด	ร้อยละ
เพศ	หญิง	33.33
	ชาย	66.67
อายุ	ต่ำกว่า 15 ปี	-
	16-25 ปี	13.73
	26-35 ปี	25.49
	36-45 ปี	47.06
	46-60 ปี	13.73
	60 ปีขึ้นไป	-
การศึกษา	ประถมศึกษา	-
	มัธยมศึกษา	15.69
	อาชีวศึกษา	5.88
	ปริญญาตรี	74.51
	สูงกว่าปริญญาตรี	7.84
อาชีพ	นักเรียนมัธยม	11.76
	นิสิต/นักศึกษา	13.73
	ธุรกิจส่วนตัว	68.63
	รับราชการ	3.92
	อื่นๆ	1.96
ที่อยู่	กทม.	98.04
	อื่นๆ	1.96
จุดประสงค์การท่องเที่ยว	ท่องเที่ยว/พักผ่อน	90.20
	ทัศนศึกษา	-
	ติดต่อราชการ	-

	ธุรกิจ	3.92
	เยี่ยมญาติ	5.88
พาหนะ	โดยรถยนต์ส่วนตัว	72.55
	จักรยานยนต์	-
	รถประจำทาง	9.80
	รถบริษัททัวร์	-
	รถจ้างเหมา	17.65
กลุ่มเดินทาง	มาคนเดียว	1.96
	มาพร้อมครอบครัว	27.45
	กลุ่มเพื่อน/ผู้ร่วมงาน	70.59
	มากับคณะทัวร์	-
ทราบข้อมูลท่องเที่ยว	เพื่อนหรือคนรู้จัก	84.31
	วิทยุ/โทรทัศน์/สื่อโฆษณา	15.69
คณะ	เดินทางเฉลี่ยกลุ่มละ	4.92 คน
การเข้ามาเยี่ยมเยือน	เคยมาแล้ว	17.65
	ไม่เคยมา	82.35
	เคยมาแล้วเฉลี่ย	2.11 ครั้ง
ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย(วัน)		2.06
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน		630.21
นักท่องเที่ยวที่เข้ามาคิดว่าตัวเองเป็น	นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	27.45
	นักเดินทาง	15.69
	นักท่องเที่ยวทั่วไป	56.86

(มินตรา ตีรณปริญาญ์, 2548: 123-124)

จากตารางการศึกษาโครงสร้างและลักษณะของนักท่องเที่ยวจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวาแห่งนี้จะมีทุกเพศทุกวัย มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่(74.51%) โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีช่วงอายุอยู่ที่ 36-45ปี อยู่ในวัยทำงานประกอบธุรกิจส่วนตัว (68.63%) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวก็เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หลักนี้ความวุ่นวายจากการทำงานของนักท่องเที่ยว (90.20%) นักท่องเที่ยวเดินทางมาจากกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ (98.04%) และเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว (72.55%) กลุ่มของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมามีจำนวนคนที่แตกต่างกัน มีทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ โดยเฉลี่ยจะมี

นักท่องเที่ยวมาในกลุ่มละ 4-5 คน และจะมาพร้อมกับเพื่อน/ผู้ร่วมงาน (70.59%) การทราบข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ของนักท่องเที่ยว คือ จากเพื่อนหรือคนรู้จัก (84.31%) และทราบจากสื่อวิทยุ/โทรทัศน์/สื่อโฆษณารองลงมา (15.69%) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนอัมพวาโดยส่วนใหญ่เป็นการเดินทางมาเป็นครั้งแรก (82.35%) และใช้เวลาท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่แห่งนี้เป็นเวลา 1-2 วัน โดยเสียค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อคนต่อวันเป็นจำนวนเงินประมาณ 600 บาท ซึ่งสอดคล้องกับราคาที่พัก ราคาในการล่องเรือและราคาสิ่งของต่างๆ ที่มีไว้บริการนักท่องเที่ยวและให้นักท่องเที่ยวได้จับจ่ายซื้อของ ในราคาที่ถูกและสามารถต่อรองราคาได้ โดยชาวชุมชนอัมพวา นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนอัมพวาแห่งนี้ ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยซึ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศยังมีไม่มากนัก โดยส่วนมากจะเป็นการเดินทางมาท่องเที่ยวกันเองไม่ได้มากับทางบริษัทนำเที่ยว และจะมาในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในกิจกรรมต่างๆ และมีความต้องการที่จะกลับมาท่องเที่ยวในอัมพวาอีก (สุธาสิณี วาจนะวิณี, 2549: 77-82) กิจกรรมของนักท่องเที่ยวที่เมื่อเดินทางมาถึงชุมชนอัมพวาแห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบไปเช้า เย็นกลับ หรือเข้ามาพำนักค้างคืนในพื้นที่อัมพวา จะมีลักษณะในการท่องเที่ยวที่เป็นแบบเดียวกันโดยทำกิจกรรมต่างๆ คือ การเข้าชมอุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยานร.2) เที่ยวชม จับจ่ายซื้อของที่ตลาดน้ำยามเย็น และล่องเรือชมหิ่งห้อย (มินตรา ตีรณปริชญ์, 2548: 121-122)

4.4 ลักษณะการท่องเที่ยว

ความหนาแน่นของจำนวนนักท่องเที่ยวจะมีมากในช่วงเวลาตั้งแต่ 9.00 น. เป็นต้นไปของวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยเฉพาะวันเสาร์ ในช่วงเช้านั้นนักท่องเที่ยวจะกระจายตัวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในบริเวณรอบๆ ชุมชนริมน้ำ ได้แก่ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยานร.2) และวัดอัมพวันเจติยาราม ซึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวกระทำ เช่น การเข้าไปกราบนมัสการพระประธานในโบสถ์ ถ่ายภาพ สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งของต่างๆ ที่จัดแสดงไว้ตามสถานที่เหล่านี้

ภาพที่ 4.6: ภาพแสดงกิจกรรมของนักท่องเที่ยวบริเวณวัดอัมพวันเจติยาราม

ที่มา : การสำรวจภาคสนาม ระหว่างเดือนมิถุนายน 2551- เดือนกุมภาพันธ์

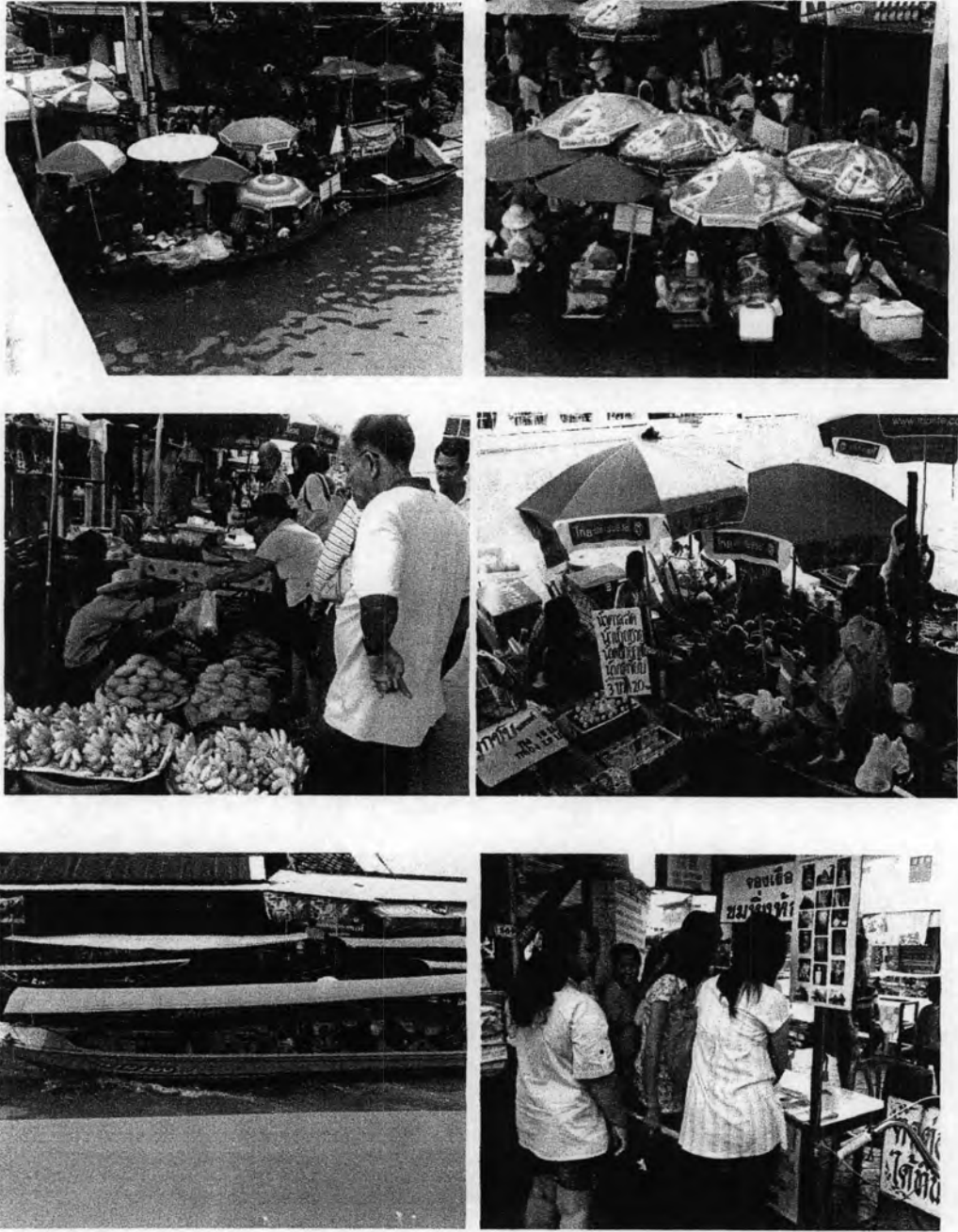
2552

และในช่วงเวลาประมาณ 11.00-21.00 น. ความหนาแน่นของจำนวนนักท่องเที่ยวจะมากขึ้นในบริเวณชุมชนริมน้ำ ช่วงเวลานี้ นักท่องเที่ยวจะเดินเท้าเข้ามายังบริเวณชุมชนริมน้ำ เดินชมอาคารเรือนแถวริมน้ำ ถ่ายภาพ และรับประทานอาหารกลางวันตามร้านค้าที่เปิดให้บริการ ยกตัวอย่างร้านอาหารที่เปิดให้บริการในชุมชนอัมพวา ได้แก่ ร้านอาหารข้าวแกงคุณย่า ตั้งอยู่หัวมุมติดสะพานข้ามคลองอัมพวาตรงข้ามกับตลาดสดเทศบาล ชายข้าวแกง ขนمجจีน ชายเฉาะวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ ร้านจ้อโภชนา ขายอาหารตามสั่งตั้งอยู่หลังตลาดสดของเทศบาล ถนนศรีอัมพวา ร้านโสภาพานิช (ข้าวมันไก่โกกิม) ตั้งอยู่ถนนเลียบบคลองอัมพวา ริมคลองอัมพวา ชายข้าวมันไก่ โดยเปิดขายทุกวัน หรือซื้ออาหาร และถ่ายภาพ ตลาดน้ำ ที่พ่อค้าแม่ค้าพายเรือนำอาหาร ขนม ผลไม้มาจอดขายอยู่ตามท่าเรือ ตั้งแต่ปากคลองอัมพวา และในปัจจุบันได้ขยายลึกเข้าไปในคลองอัมพวา และเดินต่อไปยังร้านค้าแผงลอยที่ตั้งร้านค้าจำหน่าย อาหาร ขนม ของที่ระลึกอยู่บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลตำบลอัมพวา

นักท่องเที่ยวจะเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเรือไปไหว้พระและชมสิ่งสำคัญต่างๆตามวัดที่ตั้งอยู่บริเวณโดยรอบของชุมชนอัมพวาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง 5-6 วัด เช่น

วัดทองคู้ง วัดบางแค่น้อย เป็นต้น ชมวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ ซึ่งกิจกรรมการล่องเรือนี้เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นโดยชาวชุมชนอัมพวา นักท่องเที่ยวจะไปติดต่อกันเรือตามโต๊ะที่ตั้งบริการตามท่าเรือท่องเที่ยว ได้แก่ ท่าเรือ 1 เป็นท่าเรือหลักของชุมชนอัมพวา อยู่บริเวณปากคลองอัมพวา และหน้าตลาดสดเทศบาลตำบลอัมพวา อยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลอัมพวา ท่าเรือคุณย่า เป็นท่าเรือเอกชน ที่จำหน่ายบัตร อยู่ตรงกับร้านข้าวแกงคุณย่าใกล้สะพานข้ามคลอง ท่าเรือเพิ่มพูนทรัพย์ เป็นท่าเรือเอกชน มีท่าเรืออยู่บริเวณหน้าบ้านเลขที่ 64 ถนนเลียบบนที่ ใกล้กับร้านเสริมสวยเกษมณี ท่าเรือของชมรมแมงลอยเทศบาลตำบลอัมพวาอยู่ถัดจากร้านสวรรค์โฮสเทลก่อนจะถึงท่าเรือ 1 ศูนย์บริการท่องเที่ยวทางน้ำชุมชนวัดอัมพวัน บ้านเลขที่ 43-47 ถนนเลียบบคลองอัมพวา ท่าเรือศิริโรจน์ เป็นท่าเรือเอกชน ตั้งอยู่ด้านหน้าบ้านเลขที่ 75-77 (เทียบเต็กตั้ง) ถนนเลียบบคลองอัมพวา และท่าเรือวัดภุมรินทร์กุฎีทอง ซึ่งราคาในการล่องเรือ คนละ 60 บาท นักท่องเที่ยวบางกลุ่มจะใช้วิธีการเหมาลำเรือ ราคา 600 บาท โดยเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำนี้ จะมีเรือหางยาว ไว้คอยรองรับนักท่องเที่ยวประมาณ 10 ลำ นักท่องเที่ยวหนึ่งได้ 10 คนต่อเรือ 1 ลำ เรือทุกลำจะมีเสื้อชูชีพให้นักท่องเที่ยวใส่ และจะมีกฎระเบียบที่เขียนติดประกาศไว้ตรงท่าเรือให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามเพื่อความปลอดภัยในระหว่างการทำกิจกรรม โดยใช้ระยะเวลาในการล่องเรือประมาณ 1-2 ชั่วโมง และตั้งแต่เวลา 18.00 น. เป็นต้นไป นักท่องเที่ยวจะล่องเรือชมหิ่งห้อย ซึ่งจำนวนคนที่สามารถนั่งเรือ ราคา และระยะเวลา จะเท่ากับการล่องเรือไปไหว้พระตามวัดต่างๆ โดยทางชุมชนได้กำหนดเวลา 22.00 น. เป็นเวลาสิ้นสุดของการล่องเรือชมหิ่งห้อยและชมวิถีชีวิตในตอนกลางคืนของชุมชนริมน้ำ หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆที่ทางชุมชนได้จัดไว้บริการนักท่องเที่ยวแล้ว นักท่องเที่ยวจะเข้าพักค้างแรมตามที่พักที่จองไว้ ยกตัวอย่างที่พักริมคลองภายในชุมชนอัมพวา ได้แก่ เรือนแพอัมพวา (แต่คิบเฮง) เป็นบ้านพักเรือนแพไม้สักทองโบราณ บ้านพักโฮมสเตย์ เป็นบ้านทรงไทยริมตลาดน้ำอัมพวา ฐนิชาณ์ รีสอร์ทอัมพวา อยูริมคลองอัมพวา เป็นต้น ซึ่งเป็นการดำเนินการของเจ้าของบ้าน ที่ได้ปรับปรุงที่อยู่อาศัย หรือสร้างเพิ่มเติม ให้เป็นที่พัก รีสอร์ท และนำวิถีชีวิตของชาวอัมพวา คือการใส่บาตรตอนเช้า กับพระที่บิณฑบาตทางเรือ หรือเดินบิณฑบาต เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ให้นักท่องเที่ยวได้กระทำ เมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวและพักค้างแรมในชุมชนอัมพวาแห่งนี้

ภาพที่ 4.7: ภาพแสดงกิจกรรมของนักท่องเที่ยวบริเวณตลาดน้ำ

ที่มา : การสำรวจภาคสนามระหว่างเดือนมิถุนายน 2551 - เดือนกุมภาพันธ์

4.5 ปัญหาการท่องเที่ยวในพื้นที่อัมพวา

จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อัมพวา โดยเฉพาะวันหยุดสุดสัปดาห์ ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่จอดรถ ห้องน้ำ หรือทางเดินเท้าที่คับแคบเนื่องจากมีการตั้งร้านค้าจำหน่ายสินค้าหนาแน่นขึ้น สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังไม่ได้รับการดูแล ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าถึงยากลำบาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาการสัญจรทางน้ำที่เกิดจากความแออัดของจำนวนเรือขายสินค้ากับเรือบริการการท่องเที่ยวทางน้ำมากมายหลายลำที่จอดรอให้บริการแก่นักท่องเที่ยวบริเวณปากคลองอัมพวา เนื่องจากการแล่นเรือหางยาวของผู้ให้บริการการท่องเที่ยวทางน้ำก่อให้เกิดแรงคลื่นสร้างความลำบากในการพายเรือ อีกทั้งยังพัดเอาละอองน้ำในลำคลองกระเด็นใส่อาหาร ขนม ในเรือของพ่อค้าแม่ค้า ซึ่งในปัจจุบันได้มีการขยายพื้นที่ของตลาดน้ำลึกเข้าไปในคลองอัมพวา โดยเรือพ่อค้าแม่ค้าจะจอดขายสินค้าลึกเข้าไปในบริเวณคลองอัมพวา เพื่อขยายเส้นทางการจราจรทางน้ำ ป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้น

ปัญหาตลิ่งซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่หน้าบ้านริมน้ำทวด ซึ่งเกิดจากการเพิ่มจำนวนเรือจำนวนมากของเรือหางยาว และเสียงเครื่องยนต์ กลิ่นควันที่เกิดจากการเร่งเครื่องแล่นเรือ ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้เป็นเจ้าของบ้านริมน้ำที่ได้รับผลกระทบจากมลภาวะเหล่านี้กับผู้เป็นเจ้าของเรือท่องเที่ยว ซึ่งได้มีการแก้ปัญหาโดยการนำทุนมาวางเป็นแนวในการแล่นเรือเพื่อไม่ให้เข้าใกล้ริมฝั่งลดมลภาวะต่างๆที่เกิดต่อเจ้าของบ้านริมน้ำ

ปัญหาการท่องเที่ยวดังกล่าวเกิดขึ้นกับคนในชุมชนซึ่งมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันแต่ละกลุ่มแล้ว ยังมีปัญหาการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอัมพวาอีกด้วย ได้แก่ ปัญหาการตัดต้นลำพูบริเวณริมน้ำหน้าบ้านเพื่อไม่ให้เรือมาจอดชมหิ่งห้อย และผลกระทบจากการล่องเรือ แรงคลื่นกัดเซาะดินชายเลนซึ่งเป็นการทำลายแหล่งกำเนิดของหิ่งห้อย ซึ่งชาวชุมชนอัมพวาก็ได้ตระหนักถึงปัญหาและได้มีการออกกฎระเบียบโดยการกำหนดระยะเวลาในการล่องเรือท่องเที่ยวถ้ามีการฝ่าฝืนจะได้รับการลงโทษโดยการปรับค่าเสียหายและห้ามประกอบกิจการอีกต่อไป

นอกจากนี้ยังมีปัญหาการกำจัดขยะที่เพิ่มขึ้น ซึ่งชาวชุมชนเองก็ได้มีการตั้งถังเก็บขยะไว้บริเวณหน้าบ้านเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการกำจัดขยะของนักท่องเที่ยวและเป็นการรักษาความสะอาดให้กับชุมชนโดยชาวชุมชนอัมพวาที่ต้องการให้ชุมชนเป็นสถานที่ที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนควบคู่กับการเป็นชุมชนที่น่าอยู่ของคนในชุมชนต่อไป

4.6 สรุปการท่องเที่ยวภายในพื้นที่อัมพวา

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมล่องเรือ ท่องเที่ยวทางน้ำ การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่จัดขึ้นโดยชาวชุมชน แสดงให้เห็นว่าลักษณะการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนั้นได้สัมผัส บริโภค สิ่งที่มีอยู่ภายในชุมชนอัมพวาทั้งสิ้น ซึ่งทุนที่นักท่องเที่ยวได้ใช้ ได้สัมผัส จากการได้ชม สิ่งปลูกสร้างที่อยู่ภายในชุมชนอัมพวา และได้รับประทานอาหาร ขนม ที่เป็นฝีมือของชาวชุมชนอัมพวา หรือผัก ผลไม้ จากการทำสวนซึ่งเป็นอาชีพส่วนใหญ่ของชาวอัมพวา รวมทั้งได้ศึกษา เรียนรู้ วิธีการทำอาหาร ประเพณีการใส่บาตร หรือแม้แต่ความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง หิ้งห้อย ที่เป็นผลพลอยได้จากการดูแลรักษาแม่น้ำลำคลองของชาวชุมชนอัมพวาที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา ซึ่งแตกต่างกับการท่องเที่ยวในสถานที่แห่งอื่นๆ บางแห่งที่ได้มีการสร้างสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวขึ้นมา เช่นการสร้างบ่อนการพนัน หรือสวนสนุก ที่ได้เป็นทุนของการท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามการพัฒนา ปรับปรุงพื้นที่ และการสร้างสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกในการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนอัมพวาที่เกิดขึ้นย่อมมีก่อให้เกิดผลกระทบต่อคน ธรรมชาติแวดล้อม จึงต้องมีการจัดการที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายเพื่อไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม และสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนอัมพวาไป